

Nowy Testament Historia, Literatura i Teologia

Sesja 1: Imperium Perskie do Aleksandra

Dr Ted Hildebrandt

Przedstawiamy dr Teda Hildebrandta prowadzącego wykład nr 1 na kursie „Nowy Testament: Historia, Literatura i Teologia”, zatytułowany „Wprowadzenie do kursu i historia Imperium Perskiego do czasów Aleksandra”.

A. Wprowadzenie — Oto Baranek Boży (Tła ST) [00:00-2:13]

A. Wprowadzenie: Jezus jako Prorok, Król i Kapłan

[krótkie filmy: łączone AD; 00:00-9:50]

Dzień dobry, nazywam się Ted Hildebrandt i będę instruktorem tego kursu na temat historii, literatury i teologii Nowego Testamentu. Odbywa się on w Gordon College . Dzisiaj chcemy tylko przedstawić kurs, a następnie porozmawiamy o historii — historii, która stanowi tło Nowego Testamentu. Zaczniemy od Persów, przejdziemy do Greków, a następnie przez Greków, Aleksandra Wielkiego, aż do okresu Hasmoneuszy i Machabeuszów, a następnie w dół i skończymy na Herodzie Wielkim, który nie był Żydem, ale porozmawiamy o tym. W dużej mierze będzie to przegląd historyczny, który przedstawi tło Nowego Testamentu.

Zaczniemy od Nowego Testamentu. Istnieją pewne podstawy Starego Testamentu, które musisz mieć, aby zrozumieć Nowy Testament. Więc kiedy Nowy Testament otwiera się słowami Jana Chrzciciela skierowanymi do Jezusa: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata”. To jest niewiarygodne stwierdzenie i jeśli ktoś nie rozumie z Jana 1:29 – jeśli ktoś nie rozumie stwierdzenia Jana Chrzciciela i znaczenia systemu ofiarniczego oraz kultu świątynnego, który wyszedł z lewckiego ruchu judaizmu w Starym Testamencie, to kiedy Jan mówi: „Oto Baranek Boży”, tak naprawdę nie rozumie, o czym mówi. Więc ten kurs, ponieważ jest w Nowym Testamencie, założymy, że masz pewną wiedzę o Starym Testamencie. A to obejmuje również stwierdzenie: „Oto Baranek Boży” lub „spójrz”, jak tłumaczy to NIV.

B. Jezus jako punkt kulminacyjny instytucji prorockiej [2:14-5:09]

Ale potem, Jezus Chrystus jest punktem kulminacyjnym wielu instytucji ST. Więc to, co masz, to pierwsza instytucja w Starym Testamencie to instytucję proroka. I tak w Księdze Powtórzonego Prawa, rozdział 18, Mojżesz mówi, że przyjdzie prorok taki jak on, a Bóg będzie mówił przez tego proroka: Jezusa Chrystusa. Będzie wielu proroków, którzy przyjdą po Mojżeszu: będziesz miał Izajasza, Jeremiasza, Ezechiela, Daniela, Chuldę; wielu proroków z 12: Ozeasza, Joela, Amosa, Jonasza, Micheasza, Nahuma, tego rodzaju proroków. Następnie poprowadzą cię do *Proroka*, który przyjdzie, a *Prorok*, który przyjdzie, będzie -- cóż, w pewnym sensie Eliaszem, który przyjdzie przed Mesjaszem -- ale wtedy sam Mesjasz będzie uważany za proroka.

Tak więc Jezus jest prorokiem. Jest *logosem* Boga – podczas gdy prorocy mówią „tak mówi Pan”, Jezus powie, a Jan powie o Jezusie, że jest *logosem*. Jest słowem Boga: „Na początku było słowo, słowo było u Boga i Bogiem było słowo”. I to „słowo” lub to „objawienie”, ten *logos* będzie mówił prorocze przesłanie, nie fizycznie, nie słowami: „tak mówi Pan”, chociaż Jezus będzie mówił słowami, ale Jezus będzie mówił przez wcielenie. Wcieli słowo Boga. Tak więc Jezus jest rodzajem ostatecznego proroka, ostatecznego objawienia Boga, gdzie teraz masz Boga w ciele mówiącego. Tak więc Jezus jest punktem kulminacyjnym prorockiej instytucji Starego Testamentu.

Malachiasz rozdział 4, werset 5, w ostatnich wypowiedziach Starego Testamentu, gdy Stary Testament dobiega końca, Malachiasz, ostatni prorok Starego Testamentu, około 400 r. p.n.e. mówi: „Nadchodzi czas, w którym ten prorok przyjdzie przed wielkim, strasznym dniem Pana”. Więc Malachiasz mówi im, że zasadniczo Eliaz przyjdzie przed dniem Pana. Dlatego, gdy Jezus przychodzi na scenę, wiele osób pyta: „Czy ty jesteś Eliaszem, który ma przyjść?”, ponieważ Malachiasz rozdział 4, werset 5, ostatni rozdział Starego Testamentu, mówi i przepowiada proroka, który przyjdzie w duchu i mocy Eliasza. Teraz Jezus powie: „Nie jestem Eliaszem”, ale powie, że Jan Chrzciciel przyjdzie w duchu i mocy Eliasza. Więc Jan Chrzciciel będzie poprzednikiem, który ogłosi przyjście Jezusa. Więc Jan Chrzciciel jest Eliaszem, „jeśli zechcecie słuchać”, jak mówi Jezus. Więc Malachiasz rozdział 4, werset 5 kończy Stary Testament,

w pewnym sensie kończy się tam, oczekując na „nadejście proroka, który ogłosi dzień Pański” i nadchodzące rzeczy tam.

C. Jezus jako Król – Syn Dawida [5:10-7:00]

Tak więc Jezus jest punktem kulminacyjnym proroctwa. Jezus jako król , przyjdzie jako większy syn Dawida. Jezus będzie synem Dawida, a wiele osób powie „*hosanna*” , gdy będą śpiewać, gdy Jezus wjedzie do Jerozolimy. Powiedzą: „Hosanna, synu Dawida!” A „syn Dawida” odnosi się do 2 Samuela rozdział 7, werset 14, gdzie mowa jest o synu Dawida, który zasiądzie na tronie Dawida jako król nad Izraelem i będzie rządził na wieki wieków. I tak Jezus Chrystus będzie tym większym synem Dawida, którego szukają. W Ewangelii Mateusza rozpoczyna swoją księgę w rozdziale 1, wersecie 1: „Jezus Chrystus, syn Abrahama, syn Dawida”. I tak „syn Dawida” to Jezus Chrystus. Jest wypełnieniem przymierza Abrahama. I tak zasadniczo powiedziano Abrahamowi, że zostanie pobłogosławiony ziemią i nasieniem, że jego nasienie się rozmnoży i że będzie błogosławieństwem dla wszystkich narodów. To „błogosławieństwo dla wszystkich narodów” przychodzi przez Jezusa Chrystusa. Będzie synem Dawida, ponieważ zasiądzie na tronie swojego ojca Dawida. A więc Jezus Chrystus będzie odgrywał tę rolę jako król, a Jezus Chrystus będzie królem. I nawet Herod, gdy magowie przyjdą do Heroda, zapytają: „Gdzie jest ten, który się narodził, król żydowski?” I oczywiście będzie to Jezus.

Kiedy Jezus umrze, pod koniec, zapytają go: „Czy jesteś królem?” I na końcu umieszczą mu nad głową tabliczkę z napisem: „Oto Jezus, Król Żydów”. Żydzi oczywiście będą temu sprzeciwiać się i będą chcieli, aby tabliczka została zdjęta, ale władcy powiedzą: „Nie, tabliczka stoi tak, jak ją napisałem”. Tak więc Jezus Chrystus będzie królem, większym Królem i ostatecznie wypełni tę rolę.

D. Jezus jako Kapłan [7:01-9:50]

Teraz trzecią instytucją, którą wypełnia Jezus, jest instytucja kapłana. A kapłan zasadniczo -- problem, który masz z Jezusem, polega na tym, że Jezus, ponieważ jest synem Dawida, pochodzi z plemienia Judy. Plemię Judy nie zajmowało się kapłanami i tym podobnymi rzeczami. Plemię kapłańskie było plemieniem Lewiego. Więc to, co

masz, to konflikt między „Jak może być królem?” a „Jak może być kapłanem?”
 Ponieważ jeśli jest królem, będzie z plemienia Judy, z rodu Dawida, ale jeśli ma być kapłanem, musi być lewitą z plemienia lub rodu Aarona, lub kapłaństwa Sadoka -- od Lewitów do Aarona kapłana, aż do Sadoka i tak dalej. Jezus nie jest jednak kapłanem lewickim. W rzeczywistości List do Hebrajczyków podejmuje to później i mówi: „Czekaj, Jezus jest kapłanem według porządku Melchizedeka”, który był królem-kapłanem, a Abraham zapłacił dziesięcinę ze wszystkiego, co miał w Księdze Rodzaju. A zatem Jezus będzie kapłanem według porządku Melchizedeka.

Co robi kapłan ? Zasadniczo kapłan pracuje z systemem ofiarniczym, kultem, ofiarami i świętami. Kapłan był pośrednikiem między Bogiem a człowiekiem. Kapłani byli tymi, którzy nauczali Tory, którzy nauczali słowa Bożego dla ludzi. Zasadniczo wstawiali się za ludźmi poprzez swoje ofiary. Ludzie przynosili baranki, a baranki były zabijane i składali je w ofierze Bogu na ołtarzu. Tylko tym razem kapłan nie weźmie baranka i nie złoży go w ofierze Bogu na ołtarzu. Tym razem sam kapłan jest Barankiem Bożym i złoży siebie w ofierze. I tak otrzymujesz Jezusa jako wielkiego arcykapłana według porządku Melchizedeka.

Więc chcę to zrobić pobieżnie, po prostu powiedzieć, że kiedy patrzymy na Nowy Testament, będziemy powtarzać w wielu punktach: „W jaki sposób Nowy Testament jest zapowiadany i jakie głębie wynikają ze zrozumienia Starego Testamentu, które zapewnią nam głębię tradycji i zrozumienia, których potrzebujemy, aby zrozumieć Nowy Testament z głębią?” Więc musimy zrozumieć Stary Testament, ponieważ wiele z tych rzeczy, prorocy, kapłani i król, te instytucje płyną prosto do osoby Jezusa Chrystusa. Cały system ofiarniczy: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata”. I nawiasem mówiąc, to mówi nam od razu, główną funkcją Jezusa jest „Baranek Boży, który gładzi grzech świata”. Jezus nie podbija Rzymu. Jezus nie stworzy wielkiego ruchu na rzecz sprawiedliwości społecznej. Jezus usunie grzech poprzez ofiarę z samego siebie.

E. Autorzy Nowego Testamentu — różnorodność świadków [9:51-14:31]

B. Różnorodność świadków NT, właściwy czas [krótkie filmy: połącz EG; 9:51-18:35]

Teraz Nowy Testament ma różnorodnych autorów. Mamy Mateusza, Marka, Łukasza i Jana. Mamy Pawła i autora Listu do Hebrajczyków, kimkolwiek on jest. Mamy Judę, mamy Piotra i mamy Jana. Wszyscy oni są różnymi pisarzami. Tak więc Nowy Testament jest w rzeczywistości dość zróżnicowany. Nowy Testament nie przychodzi do nas z jednej perspektywy, która została ściśle zredagowana, aby upewnić się, że wszystko się zgadza. Nie, Nowy Testament przychodzi do nas z pewnymi konfliktami między pisarzami, o których ludzie dyskutowali przez setki i setki lat. Więc na przykład, jak Piotr może powiedzieć, że Bóg nie chce, aby ktokolwiek zginął? Piotr mówi: „Bóg nie chce, aby ktokolwiek zginął”. Ale mimo to w Księdze Marka twierdzi się, że Chrystus opowiedział swoje przypowieści, aby zapobiec pokucie niektórych, którzy je usłyszeli. Porównując zatem 2 Piotra 3:9 „Bóg nie chce, aby ktokolwiek zginął” z Ewangelią Marka, rozdział 4, werset 12, gdzie czytamy: „Niektóre przypowieści miały na celu to, aby ludzie nie rozumieli, co On mówił”.

Innym rodzajem konfliktu między pisarzami byłoby „Jak Jezus może unieważnić prawa żywieniowe Mojżesza?”, gdy Jezus mówi: „Teraz wszystko jest czyste” w Ewangelii Marka, Marek rozdział 7, werset 15 i 19. Ale potem w Mateuszu, Mateusz twierdzi, a także Łukasz, że „ani jedna jota, ani jedna kreska, ani jedna kropka, ani jedna kreska, ani jedna serafina w Prawie nie zginie, aż wszystko się spełni” w Mateuszu rozdział 5, werset 18. Tak więc z jednej strony, prawa żywieniowe, Jezus daje nową perspektywę praw żywieniowych i zmienia to, co powiedział Stary Testament, ale z drugiej strony „ani jedna jota, ani jedna kreska nie przeminie z Prawa, aż wszystko się spełni”. Jak pogodzić te rzeczy? Czy mają być pogodzone? Czy są sprzeczne, czy też się uzupełniają? I jak więc połączyć te dwa rodzaje rzeczy?

Jest jeszcze jeden, który od dłuższego czasu wprowadza ludzi w zakłopotanie, a mianowicie Jakub. Jak Jakub może powiedzieć, opierając się na Księdze Rodzaju 15:6, że „Abraham uwierzył Bogu i poczytano mu to, uznano mu to za sprawiedliwość”. Jakub powiedział zasadniczo: „Abraham okazuje swoją wiarę nie tylko przez samo wierzenie, ale przez to, co Abraham uczynił”. To, co Abraham uczynił, deklaruje jego wiarę, a nie tylko jego proste przekonanie. To jest w rozdziale 2 Listu Jakuba, wersecie 22: „Wiara

bez uczynków jest martwa”, „Wiara bez uczynków jest martwa”. Następnie przechodzisz do Pawła, a Paweł, Rzymian 4:5 i innych miejsc, Paweł weźmie ten sam przykład Abrahama i powie: „Abraham uwierzył Bogu i poczytano mu to za sprawiedliwość. Człowiek jest więc usprawiedliwiony przez wiarę i tylko przez wiarę”. Jakub mówi: „Nie, nie tylko przez wiarę, wiara bez uczynków jest martwa”. Więc musisz mieć jakieś uczynki, żeby to poprzeć, nie możesz po prostu powiedzieć „wierzę”, a potem pobiec i robić, co chcesz. Ale Paweł mówi: „Nie, jesteście usprawiedliwieni przez wiarę i tylko przez wiarę, nie z uczynków, aby się nikt nie chlubił”. Więc jak pogodzić Jakuba i Pawła? Jak połączyć te rzeczy? Są różni pisarze, różne perspektywy, różne sytuacje, do których się odnoszą. Więc chcemy, przechodząc przez Nowy Testament, być wrażliwi na różne sytuacje i różne problemy, z którymi mierzy się Paweł, w porównaniu z problemami, z którymi mierzy się Jakub.

Kilka innych z tych problemów : Jak Paweł może powiedzieć, że nie ma niewolnika ani wolnego? W Galatów 3:28, bardzo znanym wersecie, że w Chrystusie nie ma ani niewolnika, ani wolnego, mężczyzny ani kobiety, w Chrystusie wszyscy jesteśmy jednością. A jednak w tym samym czasie mówi niewolnikom, aby byli posłuszni swoim ziemskim panom w Efezjan rozdział 6, werset 5. Paweł nie znosi niewolnictwa. Kiedy wchodzisz do Księgi Filemona, w rzeczywistości odsyła Onezyma z powrotem do jego pana niewolników. Więc Paweł nie zniszczył całkowicie instytucji niewolnictwa. Ale jednak w Galatów rozdział 3:28, mówi: „W Chrystusie nie ma niewolnika ani wolnego”. Więc masz ten konflikt nawet w samym Pawle. Musisz zapytać, czy były różne sytuacje? Co spowodowało, że Paweł wygłosił różne przesłania?

F. Różnice teologiczne [14:32-17:21]

Oto jeden z teologii: Jak teologia chwały, propagowana przez Łukasza-Dzieje Apostolskie – Łukasz-Dzieje Apostolskie mówią o teologii chwały – pasuje do teologii krzyża, pogardy krzyża i drogi do krzyża Pawła? Paweł mówi o teologii krzyża. Łukasz-Dzieje Apostolskie mówią o teologii chwały.

Jak to wszystko połączyć? Jak to możliwe, że prorocy Starego Testamentu obiecali przyszłość, nowe przymierze, w którym Bóg da swojemu ludowi nowe serce?

Bóg da swojemu ludowi nowe serce, wychodząc z Księgi Jeremiasza, jak sądzę, z rozdziału 31, i przywróci ich do ich ziemi. Obiecał, że Żydzi otrzymają nowe serce, Bóg zbuduje dla nich nowe przymierze i powrócą do ziemi. To diaspora, rozprzestrzenianie się Żydów, którzy zostali rozproszeni ze Starego Testamentu – kiedy dziesięć plemion Starego Testamentu zostało rozproszonych w 722 roku przez Asyryjczyków, gdzie Żydzi zostali rozproszeni w 586 roku, kiedy przybyli Babilończycy i zabrali ich do Babilonu z Danielem, Szadrachem, Mészakiem, Abed-Nego i Ezechielem. Więc Bóg mówi: „Zamierzam sprowadzić was z powrotem do ziemi i dam wam nowe przymierze”. Cóż, „przywróć ich do ich ziemi”, ale listy Pawła zdają się mówić, że Żydzi są potępieni, a wielu pogan ma przywrócone serca i że nowe przymierze koncentruje się na poganach. Jak więc połączyć te rzeczy, że kościół składa się teraz w dużej mierze z pogan? Żydowski fundament rośnie i rozszerza się na świat. Jak więc zrealizować obietnice nowego przymierza ze Starego Testamentu dla Izraela, z kościołem i skupieniem się na poganach?

Tak więc, wszystko, co próbuję powiedzieć, to że będą ci różni ludzie piszący z różnych perspektyw i różnych sytuacji, z których pochodzą. I dlatego Nowy Testament nie jest monolityczną, pojedynczo redagowaną księgą, która jest starannie redagowana, aby upewnić się, że wszyscy zgadzają się ze wszystkimi innymi. Jedną z cudownych rzeczy w Biblii jest to, że pozwalają każdej osobie mówić za siebie i pozwalają konfliktom pozostać. Nie próbowali harmonizować i wygładzać rzeczy, pozwolili na szorstkość i szorstkość różnych pisarzy, pozwolili, aby pozostało tak, jak było. To rodzaj potwierdzenia, że ta księga jest Słowem Bożym i że nikt w niej nie majstrował. Po prostu pozwolili, aby rzeczy pozostały, nie próbowali ich wygładzać, zostawili je tak, jak były. Więc przechodząc przez to, będziemy chcieli przyjrzeć się i wychwycić niektóre z tych napięć między różnymi pisarzami. Zasadniczo, różni pisarze piszą z różnych perspektyw i różnych osobowości. Piszą z różnych sytuacji. Zajmują się różnymi problemami, a my postaramy się zrozumieć różne problemy różnych autorów.

G. Jezus we właściwym czasie [17:22-18:35]

No cóż, teraz dokonajmy pewnych zmian kulturowych. Chcemy zadać kilka pytań na temat -- i pozwólcie mi najpierw zamieścić ten werset. To niesamowity werset z Galatów, Pawła, rozdział 4, werset 4. Mówi on: „Lecz gdy nadszedł czas, Bóg posłał swego Syna, zrodzonego z niewiasty, poddanego Prawu, aby wykupił tych, którzy byli pod Prawem”. „Lecz gdy nadszedł czas”. Chcę skupić się w pierwszej części tego kursu, właściwie wygłosić dłuższy wykład, na tym „we właściwym czasie”. Mówi on: „Lecz gdy nadszedł czas”, Jezus przyszedł we właściwym czasie. Wiem, że myślimy: „Dlaczego Jezus nie mógł przyjść w XXI wieku i moglibyśmy umieścić Go w telewizji i transmitować na cały świat przez internet” lub coś w tym stylu. Nie, mówi on, że Jezus „przyszedł dokładnie we właściwym czasie”. Chcemy więc ustalić ten czas i obserwować, jak opatrnościowa opieka Boża sprawiła, że Jezus „przyszedł idealnie we właściwym czasie” – List do Galatów, rozdział 4.

H. Pytania o tło historyczne [18:36-22:21]

C. Tło historyczne, kontekst kulturowy [krótkie filmy: połącz HI; 18:36-25:27]

Podczas gdy to robimy, oto kilka początkowych pytań, które możemy zadać. Chcemy przeprowadzić studium historyczne, więc zasadniczo wyskoczmy z Nowego Testamentu i przeprowadzimy studium historyczne sprzed Nowego Testamentu. Nie wiemy wiele od 400 r. p.n.e. z Malachiaszem, którego często nazywam „Malachiaszem: Ostatnim z włoskich proroków”. Chrystus narodzi się prawdopodobnie około 5 r. p.n.e. I mówi: „Cóż, dlaczego Chrystus nie urodził się w 0 r. p.n.e., ponieważ było to „p.n.e.: przed Chrystusem, rokiem naszego Pana; n.e.: później”?” Właściwie facet, który rozgryzł system BC-AD, był około 625 r. n.e., a więc był 600 lat po Chrystusie. Kiedy rozgryzł te rzeczy, wracając, tak naprawdę przegapił to. Możesz zrozumieć, facet jest 600 lat później i nie ma całej technologii, którą mamy my. Kiedy to rozgryzł, przegapił to. I teraz jesteśmy w stanie, poprzez różne, myślę, że to było poprzez zaćmienie, z tych zaćmień, które miały miejsce, możemy dokładnie określić, kiedy umarł Herod. Herod umarł około 4 r. p.n.e., a zatem Jezus musiał przyjść przed śmiercią Heroda. Więc Jezus prawdopodobnie urodził się około 5 r. p.n.e. Nie jest to wielka sprawa, ale facet w 625 r.,

kiedy rozgryzał system BC-AD, przegapił to o około 5 lat. Teraz mamy to trochę lepiej. Chodzi o to, że Malachiasz jest w 400 r. p.n.e., Chrystus jest około 0. Mamy około 400 lat, które nazywają „latami milczenia”. To są 400 lat, które są między testamentami. Właściwie, to naprawdę nie były lata milczenia. Jest wiele literatury z tego okresu i chcemy przyjrzeć się niektórym z historii i rzeczy, które ustanowiły Nowy Testament.

Dlaczego więc na przykład Stary Testament jest napisany po hebrajsku i aramejsku? Prorocy Starego Testamentu i Mojżesz mówili po hebrajsku, więc jest po hebrajsku. Udali się do Babilonu i nauczyli się aramejskiego. Więc hebrajski i aramejski są używane w Starym Testamencie. Niektóre księgi, Daniela i Estery, zawierają aramejski. Więc jest to głównie hebrajski, trochę aramejskiego pod koniec. Kiedy dotrzesz do Nowego Testamentu, Nowy Testament jest napisany po grecku. Grecki jest bardzo różny od hebrajskiego. Hebrajski jest językiem semickim, czyta się go od prawej do lewej, nie tak jak my od lewej do prawej. I tak jak grecki. Hebrajski i aramejski, oba języki semickie, są w rzeczywistości bardzo podobne do dzisiejszego arabskiego. Grecki z drugiej strony jest językiem zachodnim. Czyta się go od lewej do prawej. Grecki stanowi tło dla łaciny. Łacina przejmuje wiele z greckiego, a ostatecznie łacina przechodzi do języków romańskich, a nawet angielski przejmuje trochę łaciny zmieszanej z anglosaskim i wieloma innymi rzeczami. Więc zasadniczo, co spowodowało przejście z hebrajskiego i aramejskiego na grecki? Ta zmiana językowa, teraz mówisz: „Cóż, język nie jest aż tak ważny”. Cóż, numer jeden, język jest ważny i język wpływa na to, jakie rzeczy są komunikowane i jak są komunikowane. Ale zmiana języka z języka semickiego na zachodni wskazuje również na zmianę kultury, z kultury wschodniej, kultury semickiej, kultury bliskowschodniej: Iraku, Afganistanu, Syrii, Libanu, bardzo wschodniej; na zachodnią, europejską, rzymską, grecką. To są dwie różne kultury. Ludzie myślą w różny sposób, komunikują się w różny sposób. Więc co spowodowało przejście z hebrajskiego i aramejskiego na grecki?

I. Pytania o kontekst kulturowy/religijny [22:21-25:27]

Kolejne pytanie, które się pojawia, „Jakie znaczące zmiany zaszły w semickiej kulturze hebrajskiej, kiedy musieli przejść do kultury hellenistycznej lub greckiej?”

Kultura grecka jest zasadniczo zbudowana na Aleksandrze Wielkim, jak zobaczymy -- lub ja nazywam go Aleksandrem Gronowym. Ale jak widzimy, zmiana następuje w kierunku zachodnihellenistycznej. Jak to wpływa na rzeczy? Co dzieje się między Malachiaszem (400 p.n.e.) a czasem Nowego Testamentu? I tak naprawdę większość Nowego Testamentu została spisana około 50 r. n.e. do 90 lub 95 r. n.e. Więc jest napisany od 400 r. p.n.e. do około 50 do 90 r. n.e. Co wydarzyło się w tym okresie przejściowym?

Skąd wzięła się taka rzecz jak synagoga? Kiedy jesteś w Starym Testamencie, nie czytasz o synagogach. Kiedy czytasz o Jezusie, czytasz, że Jezus ciągle chodził do synagogi, był z niej wyrzucany i chodził do synagogi. Paweł chodził do synagogi, głosił, a potem był bity i różne takie rzeczy. Więc Paweł zaczynał swoją posługę w synagodze. Skąd wzięła się synagoga? Nie było jej w Starym Testamencie, Stary Testament skupiał się na świątyni. Teraz nagle w Nowym Testamencie mamy świątynię i synagogi. Co się tam wydarzyło?

Kim są Samarytanie i dlaczego jest taka wrogość między Żydami a Samarytanami? Wydaje się, że się nienawidzą. W pewnych momentach zabijają się nawzajem. Więc Samarytanie, co z tym? Dlaczego Samarytanie nienawidzą Żydów, dlaczego Żydzi nienawidzą Samarytan?

A co z faryzeuszami i saduceuszami? Teraz widzimy w Nowym Testamencie, że Jezus rozmawia z faryzeuszami i wiele razy ich gani, ale w innych momentach faryzeusz, masz faceta takiego jak Józef z Arymatei lub Nikodem, który przychodzi do Jezusa w nocy, który jest przywódcą faryzeuszy. I tak faryzeusze -- Paweł skończy jako „faryzeusz faryzeusza”. Więc faryzeusze wydają się być z jednej strony przeciwni Jezusowi, ale z drugiej strony ich przesłanie wydaje się być takie, że wielu nawróconych wychodzi z faryzeizmu. Dlaczego istnieje konflikt między faryzeuszami i saduceuszami? Kim są faryzeusze i saduceusze i jaka jest różnica? Więc przyjrzymy się tym rzeczom. Dopiero zaczynamy , więc teraz wyskoczmy i przestudiujemy to 400 lat przed czasami Chrystusa.

Ok, więc właśnie rozmawialiśmy o tych punktach, a ja nie nacisnąłem przycisku, więc przegapiłem punkty, ale o tym właśnie rozmawialiśmy. Oto synagoga, skąd się wzięła synagoga? Oto Samarytanie, dlaczego Samarytanie nienawidzili Żydów? Dlaczego Żydzi nienawidzili Samarytan i odwrotnie? Nie tylko faryzeusze i saduceusze, ale, nawiasem mówiąc, były inne grupy oprócz faryzeuszy i saduceuszy? Były inne grupy, które nie były po prostu faryzeuszami i saduceuszami, i chcemy przyjrzeć się niektórym z nich.

J. Geografia Imperium Perskiego [25:27-28:50]

D. Geografia Imperium Perskiego, Babilonu, Azji Mniejszej, Grecji

[krótkie filmy: połącz JL; 25:27-36:33]

Ale zanim to zrobimy, musimy zrozumieć, że Nowy Testament zostanie napisany w języku greckim Koine. Będziemy chcieli porozmawiać o tym trochę więcej później. Ponieważ język wpływa na sposób rozumienia tekstu, w oparciu o język oryginału, w tym przypadku grecki, grecki koine.

Tak więc geografia: ustalanie, gdzie rzeczy są, ma bardzo duży wpływ, kultura i rzeczy są ustalane na podstawie geografii. Dorastałem w miejscu zwanym Buffalo/Niagara Falls, Nowy Jork. Buffalo/Niagara Falls, Nowy Jork, jaka jest część tamtejszej kultury? Śnieg, zima Widziałem zaspy śnieżne nad domami ludzi. Przyjeżdżasz do Nowej Anglii, czy charakter interakcji w Nowej Anglii jest bardzo inny? Czy Nowy Jork różni się od Los Angeles? Czy Luizjana, czy kultura w Nowym Orleanie różni się od kultury w Chicago? Czy kultura w Chicago różni się od kultury w Miami? I tak, nawet w Ameryce, możesz zobaczyć różne regiony, jest inny charakter ludzi, sposób, w jaki myślą i o czym myślą. Więc geografia zapewni nam kolejny, niemal taki sam język zrozumienia kogoś, oparty na związku kultury i tego, skąd pochodzi.

Więc spójrzmy na kilka map. Oto nasza pierwsza mapa, a ja po prostu chcę ją omówić. To mapa tego, co nazywa się Imperium Perskim. Zobaczymy Cyrusa Wielkiego, będzie jednym z naszych wielkich Persów. Po nim podąży inny wielki człowiek o imieniu Dariusz, który to zorganizuje, a potem w dół do Kserksesa, który

poślubi Esterę, nawiasem mówiąc, i Artakserksesa, to mniej więcej w czasach Ezdrasza-Nehemiasza. Więc Imperium Perskie jest w dużej mierze tutaj. Teraz z powodu naszego zaangażowania na Bliskim Wschodzie, część tych rzeczy będziesz wiedział. Więc pozwól mi przejść i zacząć tutaj, najdalej na wschód. Oto rzeka Indus, rzeka Indus w Indiach będzie tutaj, ta rzeka Indus, i to jest zasadniczo miejsce, w którym Afganistan, Pakistan są w tym obszarze. Afganistan, Pakistan. Gdy się poruszasz w tę stronę, to jest obszar Iranu. Iran. I teraz bardzo ważne jest, aby zdać sobie sprawę, że Irańczycy nie są Arabami, nie są Semitami. Są w rzeczywistości Kaukazami, wielu z nich pochodzi z Rosji. Więc zasadniczo będą to Persowie. Persowie są tłem dla dzisiejszego kraju Iranu. Więc Persowie nie są pochodzenia semickiego, są pochodzenia kaukaskiego lub aryjskiego, nie semickiego. Więc to tutaj Persja będzie miała swój początek, w Medo-Persji. Napis Behistun jest tutaj napisany, Susa będzie tutaj, a Persja będzie tutaj. Teraz to są góry. To jest górzysty teren tutaj, a następnie z gór schodzisz w dół do doliny. Ta dolina będzie taka szeroka, to, co tutaj nazywają żyznym półksiężycem. Zasadniczo masz rzekę Eufrat i rzekę Tygrys. Zawsze o nich pamiętam, aby spróbować je zapamiętać, aby ich nie pomylić, ET Czy pamiętasz ET z filmów? ET, czyli Eufrat, Tygrys.

K. Więcej Geografia Nowego Testamentu: Asyria, Babilon, Syria, Azja Mniejsza [28:50-34:08]

I w dużej mierze tutaj, w Asyrii, będzie miejsce zwane Niniwą . Znamy Niniwę z Jonasza i wieloryba i tego typu rzeczy. Więc asyryjska Niniwa będzie tutaj, a Babilon będzie tutaj. Obrazy z Babilonu znajdą nawet odzwierciedlenie w Księdze Objawienia. Więc podejźmy do tego pod koniec Nowego Testamentu i nadal będzie echem dawnego Babilonu właśnie tutaj. Więc to jest rzeka Tygrys i Eufrat. Żyzny półksiężyc to miejsce, z którego pochodził Abraham, żyzny półksiężyc; schodzący do Syrii. Syria na północ od Izraela, nadal Syria do dziś. To będzie Azja Mniejsza, będą ją nazywać Azją Mniejszą lub Turcją. Dzisiaj nazwalibyśmy to Turcją. Następnie schodzimy do Izraela i oczywiście Izrael znajduje się tutaj. Damaszek jest stolicą Syrii. Jerozolima jest stolicą w Izraelu. Więc Damaszek i Jerozolima, i te dwa będą walczyć. Zazwyczaj walczysz z sąsiadami, więc oni będą walczyć ze swoimi sąsiadami tutaj, Syria kontra Izrael.

A potem schodzimy tutaj do Egiptu. Egipt jest „darem Nilu”. Egipt jest również „spichlerzem” starożytnego świata. Więc Egipt dostarczał pszenicy, jęczmienia – uważanego za „spichlerz” starożytnego świata. To „dar Nilu”, ponieważ to cała pustynia Sahara tutaj. Jest brązowa, brązowa, brązowa wszędzie, gdzie spojrzysz, z wyjątkiem tej małej wstęgi rzeki Nil. Rzeka Nil, to tutaj faraonowie, i Egipt, i „pozwól odejść mojemu ludowi”, i cały Exodus miał miejsce. Oto Memphis, zawsze mówię ludziom, że Memphis to miejsce, w którym pochowany jest król. Oczywiście mówię o innym królu – Elvisie, ale to Memphis w stanie Tennessee. A potem Elephantine. Było tam kilku Żydów rozproszonych tutaj, w Elephantine. Właściwie dokonali tutaj kilku odkryć żydowskich szczątków, tutaj, w tym miejscu zwanym Elephantine. Daleko tutaj, na południu, w tym miejscu zwanym Elephantine. Będzie tam trochę Żydów rozproszonych. Niektóre z rzeczy, które zrobili, od bardzo wczesnych czasów, będą papirusami Elephantini, które przetrwały całą drogę. Więc tam jesteśmy.

Libia jest tutaj. Znamy Libię z powodu Muammara Kadafigo i tego, co się tam wydarzyło. Oto Zatoka Perska. Zawsze mówię ludziom Zatoka Perska. To tutaj, to tutaj, bardzo ciasne, to jest Cieśnina Ormuz. Cieśnina Ormuz jest teraz tym, co Irańczycy, którzy są tutaj, potomkowie Persów, grożą zamknięciem, a to jest miejsce, z którego pochodzi cała ropa. Więc tona ropy stamtąd pochodzi, a jeśli zamkną, widać tam Cieśninę Ormuz. Więc mamy tam teraz nasze lotniskowce, próbując utrzymać ten pas otwarty na Morze Arabskie i tak dalej.

Wracając do góry, oto Grecja. Oto Ateny. Ateny -- Partenon, Platon, Arystoteles, Sokrates, wszystkie tego typu rzeczy. Spartanie -- Spartanie będą tutaj, góra Olimp tutaj. Grecy są tutaj. Więc to, co się dzieje, to Persowie, którzy mają całe to imperium, teraz uważajcie, oni faktycznie zdobyli Egipt. Będą chcieli zdobyć Grecję. Więc będą ciągłe bitwy tam i z powrotem, Kserkses i inni, między imperium perskim próbującym naciskać w tę stronę, a Grekami próbującymi ich powstrzymać. Więc zasadniczo będzie to bitwa o zdobycie imperium perskiego. Grecy pokonają Persów. Widzisz, jakie ogromne imperium, Grecy, ta mała rzecz Grecji tutaj, przejmie całe to imperium. To tutaj wkroczy Aleksander Wielki.

Teraz spójrzmy na to z innej strony. To jest coś w rodzaju zdjęcia satelitarnego. Podoba mi się to zdjęcie, ponieważ wyraźnie widać tu góry Zagros w Iranie. I widać, jak Irańczycy żyją na tym górzystym terenie. Irak leży na żyznej równinie. Więc ludzie z gór zawsze schodzą na równiny, chcąc je podbić. Ludzie z równin zawsze chcą zatrzymać ludzi z gór w górach. To jest więc Iran kontra Irak, i to trwa dosłownie od tysięcy lat. To jest Iran, Irak. Tutaj jest Babilon, tam w górze jest Niniwa, a tutaj Pustynia Syryjska. Tutaj jest Damaszek i Jerozolima i konflikt, który będzie trwał do dziś między Damaszkiem a Jerozolimą. Tutaj jest Azja Mniejsza, Turcja tam w górze, Półwysep Synaj tutaj w dole. Następnie można zobaczyć to piękne ujęcie rzeki Nil i delty Nilu. Potem będzie miasto tutaj, które będzie naprawdę ważne później i będzie nazywać się Aleksandria. A Egipcjanie, Ptolemeusze, zbudują tę Aleksandrię, nadając jej nazwę na cześć Aleksandra. Tam będzie jedna z największych bibliotek starożytnego świata. To Biblioteka Kongresu starożytnego świata. Więc to są takie mapy i zobaczymy ruchy tam i z powrotem z apostołem Pawłem. Apostoł Paweł będzie na drodze do Damaszku i tam doświadczy swojego nawrócenia. Antiochia w Syrii będzie miejscem, w którym chrześcijanie zostaną po raz pierwszy nazwani chrześcijanami. Będą wysyłać misjonarzy z tego obszaru na cały świat. Więc zobaczymy różne powiązania w różnych punktach Nowego Testamentu z nimi.

L. Geografia starożytnej Grecji [34:09-36:32]

Oto zbliżenie Grecji. Chcę tu omówić dwa obszary. W dużej mierze, to jest zachodnia część Turcji. I są miasta takie jak Pergamon, Tiatyra, Sardes, Smyrna, Filadelfia i Laodycea. Kiedy mówię te nazwy, mogą brzmieć znajomo. To jest księga Objawienia, która dotyczy siedmiu kościołów w zachodniej części Turcji. Oto Efez, Efez to Paweł napisał Efezjan do kościoła w Efezie. Więc zasadniczo to jest zachodnia część Turcji, Paweł spędzi trzy lata w Efezie później w swojej trzeciej podróży misyjnej. Następnie przechodzisz tam na północ, i tam jest Macedonia. Macedonia, Filip Macedoński, Aleksander pochodził stamtąd. To jest miejsce, w którym będzie Filipi. Filipi nazwane na cześć Filipa Macedońskiego, ojca Aleksandra. Macedonia, Saloniki, Berea, to są kościoły, które Paweł tam założył.

Zasadniczo będą one wspierać Pawła w jego posłudze. Teraz Paweł przyjedzie tutaj, bo chce uderzyć w Ateny. Ateny to miejsce, gdzie znajduje się wiele klasycznych greckich idei: Platonowie, Arystotelesowie i Sokrates -- Ateny, klasyczne rzeczy. A oto Korynt, dokładnie w Zatoce Korynckiej, wchodząc tutaj, rozdzielenie Achai i zasadniczo Peloponezu tutaj. Sparta będzie położona daleko na południu. Więc Spartanie i Ateńczycy będą walczyć ze sobą tutaj i tutaj, idąc tam i z powrotem, a Korynt jest mniej więcej pośrodku. Będzie ruch w obie strony przez ten mały przesmyk, który przechodzi tutaj. Oto też Góra Olimp, niektórzy z was prawdopodobnie znają Górę Olimp, Zeusa i wszystkie tego typu rzeczy. Więc Sparta, Ateny, Korynt. Korynt, Paweł napisze list do Koryntian, Paweł spędzi tam półtora roku. Tak więc to jest Grecja: Macedonia, Achaja, Peloponez ze Spartą, i zasadniczo będą tam i z powrotem, a my zobaczymy różne rzeczy. To jest obszar Morza Egejskiego. Morze Egejskie i Morze Śródziemne są tutaj. Tak więc to jest po prostu szeroki przegląd kilku map, po prostu, aby ogarnąć się geograficznie, ponieważ to, co wydarzy się dalej.

M. Powstanie Persów [36:33-40:05]

E. Powstanie Persji: Cyrus BBBLE

[krótkie filmy łączą MS; 36:33-56:38]

Teraz chcę odejść od geografii i powrócić do historii, przechodząc przez część historii tego okresu. Zacznę więc od powstania Persów. Co stało się z Jonaszem w Niniwie i tego typu rzeczami? Mamy główne ruchy Starego Testamentu. Niniwa (Asyryjczycy) upadnie w 612 r. p.n.e. Jonasz udaje się do Niniwy w Asyrii i prorokuje Asyryjczykom i mówi zasadniczo: „Niniwo, pokutuj”. I oto mieszkańcy Niniwy, którzy są naprawdę okropnie okrutni, pokutują po kazaniach Jonasza. Czy to nie brzmi, jakby Jezus powiedział coś takiego? Jezus używa Jonasza jako części swojego tła. Więc pokutowali po kazaniach Jonasza, a mimo to Nahum, kilka lat później, ponownie przepowiada Asyrii, że Bóg zniszczy Niniwę. I rzeczywiście, w 612 r. p.n.e. Babilończycy nadciągają z południa, Babilon, idzie na północ do obszaru Tikritu, gdzie

Kurdowie są dzisiaj w Iraku i pokonują Niniwę, 612 r. p.n.e. Niniwa zostaje zmieciona z powierzchni ziemi. Nawiasem mówiąc, jest napisane „od tamtej pory uśpiona”.

Archeolodzy byli tam i wykonali w Niniwie świetną pracę archeologiczną. Ale Niniwa, 612 r., pada pod naporem Babilończyków, a teraz Babilończycy są nowymi władcami. Asyria zdobywa Samarię i rozprasza dziesięć północnych plemion Izraela w 722 r. p.n.e.

Więc Babilończycy przejmują władzę. To jest właśnie czas, kiedy Daniel, Szadrak, Meszak, Jeremiasz prorokują w tym czasie w Starym Testamencie. Zasadniczo Żydzi buntują się przeciwko Babilonowi. Babilon, Nebukadnesar, pamiętasz niektóre z tych historii, przychodzi i zabiera część inteligencji do Babilonu około 605-597. Żydzi w końcu buntują się, a Nebukadnesar ma już dość i zasadniczo wchodzi i niszczy świątynię w 586 r. p.n.e. Ze Starego Testamentu dowiedzieliśmy się tylko o czterech podstawowych datach w Starym Testamencie. Jedną z nich to Abraham, 2000 r. p.n.e., Dawid 1000 r. p.n.e. Jedną z innych dat, których się dowiedzieliśmy, był 586 r. p.n.e., kiedy zniszczono pierwszą świątynię. Ta pierwsza świątynia została zbudowana przez Salomona, była pokryta złotem, była wspaniała. Została zniszczona w 586 r. przez Babilończyków, zrównali ją z ziemią. Zrównali świątynię z ziemią i zburzyli wszystko. Wzięli ludzi do niewoli, zabrali ich do Babilonu. Jeremiasz powiedział im z wyprzedzeniem, że będą w Babilonie przez 70 lat, ponieważ nie przestrzegali praw szabatu w odniesieniu do roku szabatowego. Bóg mówi: „Moja земля będzie miała swój odpoczynek”. Nie dali ziemi odpoczynku przez 490 lat, a Bóg mówi 70 lat: „Zabiorę was z ziemi, niech ziemia będzie miała odpoczynek”. Żydzi zostali osądzeni w tym czasie w Babilonie, a ludzie zostali deportowani do Babilonu, Nebukadnesara, a świątynia zniknęła.

Teraz, gdy świątynia zniknęła, Żydzi byli całkowicie przerażeni, ponieważ świątynia była miejscem, w którym czcili Boga. Bóg powinien był ich chronić przed Nebukadnesarem, a teraz świątynia została zrównana z ziemią. To rodzi mnóstwo pytań o to, jak silny jest Bóg? Czy Jehowa/Jahwe jest tak silny, jak myśleliśmy? Cóż, spójrz, nie mógł się obronić w Jerozolimie, a teraz świątynia zniknęła. I tak naprawdę jest to czas refleksji dla judaizmu, co się stało, co poszło nie tak?

N. Cyrus Wielki z Persji [40:06-42:41]

Niektórzy uważają, że Księgi Królewskie 1ⁱ 2^{sa} swego rodzaju odpowiedzią na to, mówiąc ludziom, co poszło nie tak; zgrzeszyliście, odrzuciliście Pana, złamaliście jego przymierze i ponieważ złamaliście jego przymierze, spadł na was Boży sąd. Dlatego zostaliście zabrani do Babilonu; nie dlatego, że Bóg był słaby, Bóg realizował swoje cele. Powiedział wam, że wyrwie was z kraju; czy pamiętacie błogosławieństwa i przekleństwa z Księgi Powtórzonego Prawa, rozdział 28, a także z Księgi Kapłańskiej? Błogosławieństwa i przekleństwa. Odrzucili przymierze, więc Bóg wyrwie ich z kraju; to jest 586, wychodzą na 70 lat. Więc teraz siedzą w Babilonie, Żydzi siedzą w Babilonie, Ezechieli i Daniel. Nagle w 539 Babilon upada pod naporem Cyrusa. Cyrus Wielki przychodzi i przejmuje władzę. Ten Cyrus — tak naprawdę to Cyrus II, ale nazywany Cyrusem Wielkim — przybywa w 539 r., a Babilon pada pod naporem Persów, którzy schodzą z gór Iranu na równiny Iraku i przejmują Babilon. Cyrus, który jest królem Medo-Persów, jest tam rodzajem połączonego imperium, Medo-Persów. Medowie i Persowie łączą siły. Cyrus prowadzi ich do Babilonu i pokonują Babilon w 539 r.

Więc chcemy przyjrzeć się Cyrusowi. Irańczycy lub Ariowie nie są Semitami, więc Cyrus nie jest Semitą, jak Babilończycy; więc to jest zmiana kulturowa. Teraz chcę przejść przez Cyrusa, 539 dla Cyrusa, był pierwszym głównym królem Imperium Perskiego i chcę omówić ten okres perski, który trwałby od 539, kiedy Cyrus zdobywa Babilon do 333 p.n.e. Zawsze mówię ludziom, że 333 p.n.e. to jedna z dat, które chcę, abyście poznali. 333 p.n.e. to połowa 666, prawda. Czyja liczba to 333? 333 p.n.e. to Aleksander Wielki. I to jest jedna data, którą chcę, abyście zapamiętali. Więc 400 p.n.e. to rok, w którym kończy się Stary Testament, ale w 333 Aleksander zaczyna odchodzić. (Właściwie jest to 334, ale zaokrągliłem, 333 jest łatwiejsze do zapamiętania, ponieważ stanowi połowę 666.) Tak więc w 333 r. p.n.e. Aleksander zamierza wyruszyć i podbić cały świat w ciągu około 10 do 12 lat.

O. Co zrobił Cyrus Wielki (BBBLE) [42:41-47:01]

Ale wróćmy do Cyrusa. Cyrus obala Babilon w 539 r. p.n.e. Chcę użyć tego małego akrostychu „B B- Bible”, „BBBLE” na określenie tego, co Cyrus zrobił na początku.

Przede wszystkim Cyrus w **Biblii** . Cyrus jest przepowiedziany z imienia około 2-300 lat przed swoim życiem. Okej, w czasach Izajasza, Izajasz pisze trochę przed 700 r. p.n.e. (Cyrus żyje około 539 r.) Izajasz mówi to: „Kto mówi do Cyrusa”, to jest Izajasz rozdział 44 werset 28, „Kto mówi do Cyrusa, on jest moim pasterzem” (słowo „pasterz” to inne określenie „króla”, królowie byli nazywani pasterzami). „On jest moim pasterzem i on dokona wszystkiego, co chcę. On powie do Jerozolimy; Cyrus powie do Jerozolimy: „Niech będzie odbudowana”, a do świątyni: „Niech będzie położony jej fundament”. W Izajaszu rozdział 45 werset 1, „Tak mówi Pan [col amar YHWH]: do swego pomazańca”. Czy wiesz, jak brzmi słowo namaszczoney w języku hebrajskim? To słowo „Meshiach”; powiedz to szybko kilka razy; brzmi jak Mesjasz, prawda? To jest słowo oznaczające Mesjasza; dokładnie tym jest Mesjasz. Mesjasz oznacza „namaszczoney”. Więc tutaj Cyrus Wielki jest nazwany w Izajasza 45:1, jest nazywany Mesjaszem, namaszczoneym; to jest Cyrus. Więc ten termin Mesjasz jest stosowany do Cyrusa, osoby Cyrus, termin Mesjasz będzie później stosowany do Jezusa, samego. A tak przy okazji, kiedy Mesjasz, „Meshiach” z hebrajskiego przechodzi do greckiego, zgadnij, jak to jest po grecku, „Christos”. Więc Jezus będzie nazywany „Christos”. Jezus jest Namaszczoneym; będziemy go nazywać Jezusem Chrystusem. Słowo Chrystus, lub Christos, oznacza „namaszczoney”. Oznacza Mesjasza. Więc Jezus Namaszczoney, Mesjasz, Christos: Jezus Chrystus.

To właśnie określenie „namaszczoney”, „Mesziach”, użyte jest w odniesieniu do Cyrusa w Księdze Izajasza, rozdział 45, werset 1: „Tak mówi Pan: Do swego pomazańca, do swego Mesjasza, Cyrusa, (i wymienia jego imię), którego prawicę ująłem, aby podbić narody (i Cyrus podbije narody).

Teraz zauważamy, że Cyrus jest wspomniany w Biblii w Księdze Ezdrasza. Cyrus wydaje dekret, a ten dekret, który wydał Cyrus, jest cytowany w Księdze Ezdrasza, rozdział 1, wersety 2 do 4. I chcę to przeczytać, w rzeczywistości spełnia to, co Izajasz

przepowiedział o tym namaszczonego i co ten namaszczony miał zrobić. Księga Ezdrasza, rozdział 1, wersety 2 i następne, mówi: „Tak mówi Cyrus, król Persji: (zauważcie krótkie wprowadzenie, brzmi znajomo, tylko z różnymi nazwami, prawda) Pan (czyli Jahwe), Bóg niebios, dał mi wszystkie królestwa ziemi i wyznaczył mnie, abym zbudował mu świątynię w Jerozolimie w Judzie, któregośkolwiek z jego ludu spośród was, niech jego Bóg będzie z nim i niech wyruszy do Jerozolimy w Judzie i zbuduje świątynię Pana, Boga Izraela, Boga, który jest w Jerozolimie”. Więc Cyrus przejmuje Babilon i uwalnia Żydów, aby wrócili i odbudowali świątynię w Jerozolimie. Więc Cyrus jest wybawicielem, jest zbawcą; ratuje naród żydowski i odsyła go z powrotem, aby odbudował świątynię w Jerozolimie. Dekret Cyrusa w rozdziale 1 Księgi Ezdrasza wspomina o tym; mówi nawet, że mogą użyć królewskich pieniędzy ze skarbcza, aby odbudować.

P. Dlaczego Cyrus był wielki — dobroczynność [47:02-48:33]

Więc Cyrus, to jest mój następny punkt, Cyrus jest osobą dobroczynną. Cyrus jest dobroczynny; podczas gdy Asyryjczycy byli okrutni i nabijali ludzi na pal i odcinali im głowy i obdarli ich ze skóry, zdzierali skórę z ich ciał, gdy byli żywi i wystawiali ich na pożarcie ptakom. Asyryjczycy byli okrutni, rozpraszając dziesięć północnych plemion Izraela. Babilon deportował Żydów do Babilonu na 70 lat po oślepieniu ich króla Sedekiasza i całej masy rzeczy tam, ale tak czy inaczej Babilończycy deportowali ludzi. Teraz przychodzi Cyrus i jest dobroczynny, i mówi, zasadniczo „wróć”. Pozwala ludziom, którzy zostali deportowani przez Asyryjczyków i Babilończyków, wrócić do ojczyzny. Dlatego Cyrus był dobrą osobą; pod wieloma względami ten facet był dobroczynny. Jedno to być silnym; drugie to być dobroczynnym i miłym. Cyrus był silny, był wojownikiem. Ale jest też miły i dobrotliwy, a jego rządy były rządami dobroci. Odesłał ludzi i uszanował lokalne zwyczaje, możesz wrócić i zbudować własną świątynię dla Boga, któremu służysz, Jehowy. Więc cofa wygnanie, ale wielu Żydów nigdy nie wraca. Kiedy Ezdrasz i Nehemiasz wracają, jest ich, 42 000, którzy wracają. Żydzi są teraz rozproszeni po całym świecie, a niektórzy z nich nigdy nie wracają.

Właściwie niektórzy z nich nadal są w Nowym Jorku; w Nowym Jorku jest więcej ludności żydowskiej niż w Izraelu teraz. Diaspora, rozproszenie, trwa nadal do dziś.

P. Ekspansja Cyrusa: Babilon [48:34-51:05]

Cyrus będzie cesarzem, królem; jest wielkim królem. Kiedy patrzy na imperia, mówi: „dobra, mam Babilon”. Widzi trzy imperia. Najpierw jest w górach Iranu, patrzy i widzi trzy imperia. Jedno jest tuż u jego stóp, to Babilon, więc teraz zdobył Babilon; to jest B, zdobył Babilon. Patrzy na Turcję i widzi w Turcji, albo w Azji Mniejszej, imperium Lidii. Lidia w Turcji, i jest tam człowiek o imieniu Krezus; i ten Krezus jest bardzo, bardzo bogaty. Krążą plotki, że Krezus siedzi na złotym tronie. Cyrus to usłyszał i mówi: „dobra, więc teraz zdobyliśmy Babilon, uwolniłem ludzi”. A propos, kiedy zdobył Babilon, tylko trochę ciekawych rzeczy na ten temat, Babilon miał w tym czasie przywódcę o imieniu Nabonidus i ten facet Nabonidus, który będzie walczył z Cyrusem, jest trochę mistykiem. Właściwie opuścił Babilon, Babilon służył bogu Mardukowi, ale więc Nabonidus mówi: „Nie jestem aż tak wielkim fanem boga słońca”, więc poszedł i był mistykiem i zszedł do Arabii i robił różne rzeczy, a ludzie mówili: „Gdzie jest nasz król? Jest mistykiem, robi coś w rodzaju mnicha na pustyni”. Więc Babilon, kiedy przybył Cyrus, byli w pewnym sensie gotowi. Plotka głosi, no cóż, tak mnie uczono, że Cyrus zmienił bieg rzeki Eufrat i wszedł do Babilonu i zdobył Babilon, nie wyważając bram, nie rozbijając taranów na murach, ale faktycznie przeszli pod wodę, gdzie rzeka Eufrat została zmieniona i wysłał swoich ludzi pod wodę. Edwin Yamauchi, ekspert od Persów, napisał 4-500-stronicową książkę o Persach, dr Yamauchi mówi, że nie sądzi, aby rzeka Eufrat została przekierowana, rzeka Eufrat jest dość duża, aby ją przekierować, ale uważał, że bardziej prawdopodobne jest, że był to kanał odchodzący od Eufratu, a oni przekierowali kanał i przeszli pod kanałem. Nie trzeba dodawać, że Cyrus był dobrym wojownikiem. Był sprytny, przeszedł pod murami, przekierowując ten kanał i wysłał swoich ludzi pod niego, a oni zdobyli Babilon. Ludzie w Babilonie faktycznie postrzegali Cyrusa jako wyzwoliciela. Byli szczęśliwi, że tu był; ponieważ Cyrus miał większy szacunek dla bogów Babilonu niż ich własny król Nabonid, który przebywał na pustyni.

R. Cyrus pokonuje Lidię (Krezus, król Lidii) [51:06-54:22]

Więc bierze Babilon, teraz patrzy na Lidię. Kiedy idzie za Krezusem, który jest bardzo bogaty. Chciał zasadniczo podporządkować Azję Mniejszą i Lidię, w szczególności Krezusowi, suwerenności Persji. Można powiedzieć, że Cyrus był dobrym kalwinistą, ponieważ chciał uzyskać suwerenność, ale tak naprawdę była to jego własna suwerenność nad tym obszarem. Więc wychodzi i zasadniczo to, co masz, to Krezus wie, że Cyrus go ściga. Wysła do Wyroczni Delf; w Grecji i mówi zasadniczo: „Wyroczni Delf, powiedz mi, co mnie tu czeka w przyszłości? Będę musiał walczyć z Cyrusem, czy wygram, czy przegram?” A Wyrocznia Delficka błyskotliwie mówi: „Wielkie imperium zostanie zniszczone”. Teraz, kiedy Krezus usłyszał: „Wielkie imperium zostanie zniszczone”, pomyślał, że wygra z Cyrusem. Ale jak to bywa z wieloma z tych wyroczni, to nie imperium Cyrusa zostało zniszczone, tylko jego własne. Więc wyrocznia delficka była niejednoznaczna, więc widzisz, że wyrocznia trafiła w nią w obie strony; w obie strony jeden z nich miał wygrać, a drugi przegrać. Okazuje się, że Krezus przegrał.

Zauważ też różnicę między końmi a wielbłędami. Krezus był koniojadarzem, Azja Mniejsza miała mnóstwo koni. Co jest z końmi? Konie są mniej więcej takiej wielkości ; konie są mniej więcej takiej szerokości. Koń jest dość duży, musisz wsiąść na konia; więc wsiadasz na grzbiet konia. Czym jest koń w porównaniu do wielbłąda? Wielbłąd jest taki wysoki, a wielbłąd taki szeroki; a wielbłąd jest wysoko. Więc kiedy konie Krezusa stanęły naprzeciwko wielbłądów Cyrusa, konie spanikowały. Często myślałem, że to dlatego, że wielbłądy śmierdziały, a konie, hm... miałem „przywilej”, nie wiem, czy to był przywilej, byliśmy kiedyś na Synaju i mogłem spać obok wielbłąda całą noc, a ten wielbłąd zionął na nasz namiot. Chcę ci tylko powiedzieć, że to jeden z najgorszych oddechów, jakie kiedykolwiek poczujesz w swoim życiu; wielbłądy nigdy nie myją zębów, a oddech był po prostu okropny. Był niesmaczny, to był absolutnie okropny zapach, gdy oddychał całą noc. Potem bulgotały, naprawdę głęboko; całą noc bulgotał, a potem oddychał na nasz namiot – to było jak bycie w szambie z tym wielbłądem. Więc wielbłądy śmierdzą; teraz mam wielki szacunek dla zwierzęcia wielbłąda, to niesamowita

bestia pośrodku pustyni, absolutnie niesamowita. Ale kiedy stawiasz wielbłądy przeciwko koniom, wielbłądy mają tam pewną przewagę. Tak czy inaczej, Cyrus pokonuje Lidię, niszczy i przejmuje zasadniczo. Więc teraz masz Imperium Perskie idące całą drogę od rzeki Indus, przez Afganistan, przez Persję w Iranie, do Iraku, teraz zajęli Syrię i Izrael; ale on nadal nie zajął Egiptu. Więc to, co robi, to; nie może być wszędzie w tym samym czasie, ale wysłał swojego syna, Kambizesa, przyjrzymy mu się później, aby zajął Egipt. Wysłał swego syna, który nie jest tak naprawdę wojownikiem jak on, do Egiptu; wysłał swego syna, żeby zdobył Egipt.

S. Śmierć Cyrusa [54:23-56:38]

Teraz, mówiliśmy o Babilonie i Nabonidu, Nabonid był mistycznym królem Babilonu; pokonał tam Nabonida. A oto Lidia, Krezus i Wyrocznia Delficka. Rzeczy, o których wspomnieliśmy wcześniej; więc widzisz „BBBLE”, OK, z naszego akrostychu; i Egipt, który zostawił swojemu synowi, Kambyzesowi. Przyjrzymy się temu później. To Babilon, Lidia i Egipt, trzy królestwa, które zdobył. Jeszcze jeden komentarz na temat Cyrusa, a to, aby oddać mu cześć; Cyrus był bardzo, bardzo starym człowiekiem, miał około 70 lat, kiedy kończył walkę w Lidii i tych obszarach tutaj. Potem poszedł na północ i zdobył inne terytoria tutaj. Cyrus był 70-letnim mężczyzną, teraz masz 70-letniego mężczyznę wyruszającego na wojnę. Ten facet jest wojownikiem; prowadzi swoje wojska. Czy zostaje w domu, czy prowadzi swoje wojska? Czy jest królem na czele swoich wojsk i prowadzi swoje wojska. W wieku 70 lat nadal dowodzi swoimi wojskami. Pamiętasz Dawida? Dawid nie dowodził swoimi wojskami. Jest napisane: „Wiosną roku, w czasach, gdy królowie wyruszają na wojnę”, Dawid wrócił do Jerozolimy i bawił się z Batszebą. Cyrus nie jest taki; Cyrus w wieku 70 lat dowodzi swoimi wojskami. A tak przy okazji, czy 70-letni mężczyźni powinni wyruszać na wojnę? Nie, Cyrus kończy zabity w bitwie. Teraz, gdy upada, gdy upada król, widzisz coś bardzo ważnego u jego ludzi. Jego ludzie podnoszą jego ciało i transportują je tysiąc mil; niosą ciało Cyrusa tysiąc mil, aby mogło zostać należycie pochowane, sądzę, że było to w Suzie w Persji. Zabierają jego ciało z powrotem tysiąc mil. Czy to pokazuje

szacunek, jaki ten król, który był wojownikiem-przywódcą, miał od swoich ludzi; że nawet po jego śmierci szanowali jego ciało tak bardzo, że nieśli je tysiąc mil, aby je należycie pochować? Cyrus był wielkim człowiekiem. Stary Testament nazywa go nawet „Meshiach”, co oznacza „namaszczony”. Tak więc Cyrus jest dobrą, życzliwą osobą; a jego wojska oddają mu w ten sposób cześć.

T. Panowanie Kambizesa [56:39-57:43]

F. Persowie Kambyzes, Dariusz

[krótkie filmy: połączenie T-AC; 56:39-73:02]

Teraz chciałbym móc to powiedzieć o jego synu. Niestety jego syn miał problemy. Syn, Kambizes, jest postacią drugoplanową; nie chcę, żebyście wiedzieli o nim zbyt wiele. Ale Kambizes zamierza udać się tutaj, do Egiptu. To jest obszar delty, delta blues, coś w tym stylu. To jest ziemia Goszen, gdzie był Izrael. Tutaj jest Góra Synaj, Półwysep Synaj tutaj. Tutaj jest Memfis – gdzie pochowany jest król – Elvis. A tutaj na dole, byli jacyś Żydzi. Tutaj była Aleksandria. Aleksandria była tutaj w delcie. Później zbudowali Aleksandrię na cześć Aleksandra. Więc Kambizes zamierza przybyć tutaj i spróbować zdobyć Egipt. Ponieważ Egipt jest „spichlerzem” starożytnego świata, jest tam mnóstwo jedzenia i rzeczy, które mają. Gdzie idziesz, kiedy jest głód? Kiedykolwiek jest głód, widzieliśmy to w Księdze Rodzaju u Abrahama i Jakuba i jego dzieci; kiedy jest głód w Izraelu, idziesz do Egiptu, bo tam jest jedzenie. To jest spichlerz, rzeka Nil. Zawsze jest dobrze, kiedy masz wodę i jedzenie.

U. Kambizes, syn Cyrusa [57:44-60:02]

Teraz Kambizes przejmuje władzę po ojcu około 530-522, około 8 lat. Nie jestem specjalnie zainteresowany tym facetem. Chcę użyć akrostychu o nazwie „TEASE”, aby przypomnieć sobie niektóre z jego rzeczy. Najpierw wyruszył, aby zdobyć Egipt. Egipt miał gościa Amazisa, który był wówczas nad Egiptem, był faraonem lub kimkolwiek. Amazis następnie daje swoją córkę, miał dać swoją córkę Kambizesowi. Trochę jak to, co widziałeś u Salomona, pamiętaj, że Salomon dostał córkę faraona we wcześniejszym

okresie. Wcześniej Egipcjanie nie dawali swoich córek nikomu obcemu, ale później tak. Więc przybywa tutaj do Egiptu i ma dostać córkę Amazisa, ale okazuje się, że ten król Amazis nie daje Kambizesowi *swojej* córki, bierze córkę kapłana i daje córkę kapłana Kambizesowi. Więc Kambizes poślubia tę kobietę, która nawet nie jest spokrewniona z królem; więc Kambizes czuje się całkowicie zgwałcony przez Amazisa z powodu tej zamiany. Więc co robi, to Amazis umiera (i swoją drogą, kiedy ktoś umiera w Egipcie, co oni robią, chowają do grobu, zasadniczo przygotowują ciało i zasadniczo naprawiają ciało. Kambizes bierze wtedy swój miecz i zaczyna walić martwym ciałem Amazisa; cóż, w Egipcie tego się nie robi, to naprawdę złe, ponieważ oni szanują ciało później i dlatego robią wszystkie te rzeczy z balsamowaniem ciała. Więc rąbie ciało, ale nie może rozłupać ciała, ponieważ zostało zabalsamowane, co robi, to kończy na spaleniu ciała Amazisa i tak dalej, co jest ponownie całkowitym naruszeniem króla. Ludzie postrzegają to jako całkowite naruszenie egipskiej kultury. Więc ten facet, Kambizes, nie ma żadnej wrażliwości na egipską kulturę i okalecza ciele, które jest ciałem Amazisa.

Za Kambyzesa budowa świątyni w Jerozolimie ustaje. Za niego – krótki okres, więc to nie jest wielka sprawa; ale odbudowa świątyni w Jerozolimie ustaje.

V. Kambizes i Bulla Apsis [60:02-61:24]

Teraz byk Apsis. Byk Apsis; Egipcjanie mieli tego boga, że tak powiem, tego byka Apsis. Byka Apsis, którego paradowali po ulicach i wszyscy czcili byka Apsis. To, co robi Kambizes, jest Persem, nie obchodzi go ten byk Apsis; patrzy na niego i prawdopodobnie mówi: „hej, są tam dobre steki”. I zabija byka Apsis, bierze miecz i dźga byka Apsis. Ponownie całkowicie naruszając egipską kulturę, dźga byka Apsis, ich boga. To po prostu naprawdę zły ruch z jego strony. Ironią jest to, że kiedy Kambizes wsiada na konia, dźga się i umiera od ciosu. Teraz niektórzy myślą, że Kambizes popełnił samobójstwo; to możliwe, nie był typem człowieka, który wypełnił buty swojego ojca. Cyrus był wielkim człowiekiem, nie był; więc niektórzy myślą, że popełnił samobójstwo. Inni mówią, że dźgnął się i w efekcie umarł od tego ciosu. To trochę ironiczne, ludzie zauważyli, że dźgnął się i umarł, ale dźgnął też byka Apsis. Więc jest tam coś w rodzaju

karmy; kiedy zrobił coś złego, to zło wraca mu na głowę. Więc Kambyzes, wszystko co mogę powiedzieć to, że Kambyzes miał prawdziwe problemy; nigdy nie wypełnił butów swojego ojca, ale przejął Egipt i jest tam mnóstwo konfliktów.

W. Kambyzes i Etiopia [61:25-62:05]

Próbuje zejść do Etiopii i tego miejsca zwanego Siwa, na pustyni i faktycznie traci swoich ludzi w burzy piaskowej na pustyni. Burze piaskowe tam są po prostu ogromną burzą piaskową, która pokrywa jego ludzi i traci wtedy ogromną część swojej armii, gdy rozmyśla na pustyni o tym, że zostanie bogiem lub czymś w tym stylu. Wyrusza na zachód od rzeki Nil i traci swoje wojska na pustyni; co również nie jest zbyt mądrym posunięciem. Więc zasadniczo mówię, że Kambizes nie był zbyt mądry; naruszył kulturę i skończył dżgając się i umierając. Więc to jest Kambizes, nic wielkiego.

X. Panowanie Dariusza – twórcy Imperium Perskiego [62:06-65:56]

Następny facet to wielka sprawa. Cyrus był założycielem Imperium Perskiego, Cyrus Wielki; wielki i dobroczynny człowiek, który przejął wiele królestw. Teraz Dariusz będzie od 522 do 486. Dariusz jest organizatorem Imperium Perskiego. Dariusz jest organizatorem, ponieważ Cyrus był założycielem Imperium Perskiego. Ogromne Imperium Perskie, aż do Grecji, Dariusz był jego organizatorem. To, co robi, to kilka rzeczy. Przede wszystkim Dariusz stworzy Inskrypcję Behistun. Czym jest Inskrypcja Behistun? Jeśli kiedykolwiek dotrzesz do Londynu, jednego z najważniejszych miejsc, a jako student Gordon College musisz tam pojechać, ponieważ po powrocie z Londynu, będzie jedno pytanie, które ci zadam: czy byłeś – dobrze się bawiłeś w Londynie – nie... czy byłeś w British Museum? British Museum jest niesamowite. Kiedy wchodzisz do British Museum, wchodzisz i widzisz ten kamień i pozwalają ci podejść prosto do tego kamienia. A ten kamień nazywa się – a jeśli powiem ci, Rosetta Stone, co większość z was pomyśli? Tak, większość z was pomyśli: „Rosetta Stone, program komputerowy, który uczy wszystkich języków, których chcesz”. Kupujesz oprogramowanie i nazywa się Rosetta Stone. Nie, w Londynie, w British Museum mają tam Rosetta Stone. Czym jest

Rosetta Stone? Ma trzy języki. I zasadniczo dzięki Rosetta Stone, ponieważ były trzy języki, byli w stanie rozszyfrować egipskie hieroglify, ponieważ Rosetta Stone pozwolił im odczytać egipskie hieroglify. Więc Rosetta Stone jest niesamowicie ważny ze względu na to połączenie.

Inskrypcja Behistun jest również tak ważna. Czym jest inskrypcja Behistun? Dariusz, kiedy objął władzę, niektórzy uważają, że nie był pewien, innymi słowy, nie był w linii Cyrusa, więc musiał zrobić robotę PR-ową dla ludzi. Więc to, co [Dariusz] robi, to w zasadzie odcina część góry i umieszcza tam: „Jestem wielkim Dariuszem i jestem tą wielką osobą”. Opowiadamy wszystkie te rzeczy PR-owe o tym, jaki jest wspaniały, ale kiedy to robi, robi to w trzech językach. A trzecim językiem, którego używa, jak sądzę, jest akadyjski; więc zasadniczo przychodzi facet, Anglik. Znajduje te inskrypcje, które są tam od tysięcy lat, na górze, myślę, że facet zrobił to w latach 1800 lub pod koniec lat 1800, więc co ten facet, (myślę, że to był Robinson, nie jestem pewien, kto to dokładnie zrobił). Ten odkrywca zasadniczo dostał drabinę, ta drabina miała ponad sto stóp wysokości i ten facet wspina się po drabinie, która ma sto stóp wysokości, pionowa półka, na której położył drabinę, miała tylko 18 cali; więc kładzie tę drabinę, a ten facet wspina się na tę górę, zapisuje ręcznie wszystkie pisma na jednym, wszystkie pisma na następnym i wszystkie pisma na trzecim. Trzeci był akadyjski lub babiloński. To dzięki tej inskrypcji Behistun nauczyliśmy się czytać akadyjski lub babiloński, starożytny babiloński. Więc Dariusz zapisuje tę inskrypcję Behistun na zboczu góry, co jest absolutnie niesamowite. Teraz nie zobaczysz inskrypcji Behistun w British Museum. British Museum zerżnęło wszystko, co mogło zerżnąć ze starożytnego świata, ale nie udało im się zdobyć góry. Więc do dziś Behistun jest w Iranie. Ale zostało to zapisane i tak dalej, ale ludzie mówią, że był postrzegany jako uzurpator i dlatego zrobił tę reklamę w stylu górskim lub billboard, zasadniczo billboard na zboczu góry. Więc Dariusz, to było dla nas bardzo pomocne w dzisiejszych czasach.

Y. Darius Organizowanie Imperium: Satrapowie [65:57-67:08]

On również był dobrotliwy. Dariusz był dobrotliwy. I tak naprawdę król w Egipcie, facet, który prowadzi byka Apsis w Egipcie, Dariusz faktycznie płaci facetowi,

jakieś sto talentów złota, czy coś takiego. Więc płaci temu facetowi trochę pieniędzy i tak honoruje egipską kulturę. Więc zasadniczo jest stanowczy, ale dobrotliwy; to dobra kombinacja, jeśli jesteś rodzicem i możesz to zrobić. Nigdy nie byłem w stanie tego zrobić.

Co on zrobił? Ten facet jest zasadniczo organizatorem Imperium Perskiego. Imperium Perskie sięga aż do Indii i aż do Grecji. Jest ogromne; w dół do Egiptu i w górę do Turcji, aż do Babilonii, Afganistanu, Iranu, aż do Egiptu. Dariusz organizuje je w prowincje. Nazywa je satrapiami, satrapiami. I zasadniczo pozwala każdej osobie rządzić tymi prowincjami. I dzieli imperium na te prowincje. Genialny ruch. Następnie poprzez kontrolowanie tych konkretnych osób rządzących tymi prowincjami może kontrolować całe imperium, coś w tym stylu. To bardzo dobry ruch. Ten facet jest organizatorem.

Z. Dariusz i ulice w Imperium Perskim [67:09-69:59]

Następnie zbudował również system uliczny. Jedną z rzeczy, z których słynie, jest to, że zbudował system uliczny. Zawsze, gdy masz imperium, potrzebujesz komunikacji z różnych części imperium; i tak w zasadzie zbudował ten system uliczny, w całym imperium buduje drogi. Potrzebujesz dróg do komunikacji. Więc co się dzieje, gdy masz tę sieć drogową zbudowaną w całym imperium, możesz lepiej kontrolować imperium. Możesz wysyłać swoje wojska na drogi i tak dalej. Więc ten system uliczny, który zbudował, a następnie wysyłał kurierów, którzy roznosili wiadomości tymi zbudowanymi drogami. Powinienem ci przeczytać, kim był Herodot, grecki historyk. Grecki historyk, Herodot, komentuje system uliczny Dariusza i to, co działo się z tymi kurierami i tym wszystkim, i mówi to. To jest to, co Horacjusz mówi o Dariuszu, sprawdź, czy kiedykolwiek to słyszałeś, „ani śnieg, ani deszcz, ani upał, ani ciemność nocy nie przeszkadzają każdemu w wykonaniu wyznaczonego mu zadania z największą szybkością”. „Ani śnieg, ani deszcz, ani upał, ani ciemność nie przeszkadzają...” to stwierdzenie, wypowiedziane o Dariuszu i jego systemie ulicznym, dotyczy nowojorskiej poczty, a to jest to, czego nasza poczta „ani deszcz, ani śnieg, ani śnieg z deszczem, ani grad” nie powstrzyma przed przejściem przez nasz system pocztowy; chyba że jest to sobota. Ale tak czy inaczej, ten cytat z Herodota dotyczy naszego systemu pocztowego i

pochodzi od Dariusza, tego, który zorganizował system drogowy. Cóż, Dariusz był naprawdę imponującą osobą z tym systemem ulicznym.

AA. Dariusz i Kanał Sueski [69:00-69:35]

Dariusz próbował również zbudować Kanał Sueski. Pojechał do Egiptu i zobaczył, że potrzebują tego transportu łodziami; jeśli nie masz Kanału Sueskiego, musisz opłynąć całą Afrykę. Nie jestem pewien, czy zrozumiał, co oznacza „okrążyć całą Afrykę”, ale zasadniczo zaczął kopać i próbował zbudować Kanał Sueski. Nie miał sprzętu, a wiesz, masz cały piasek i takie rzeczy, aby to zrobić, ale miał pomysł i zaczął faktycznie wdrażać Kanał Sueski. To pokazało wielką dalekowzroczność, coś, co miało się wydarzyć wiele wieków i tysiącleci później, kiedy ludzie będą budować Kanał Sueski, faktycznie wpadł na pomysł i próbował go wdrożyć.

AB. Dariusz i Grecja [69:36-70:09]

Teraz musi zmierzyć się z Grecją; ma Egipt, ma Turcję, ma Mezopotamię. Musi zmierzyć się z Grecją. Problem w tym, że wysłał swoje wojska do Grecji i okazuje się, że na morzu wysłał swoich ludzi do Grecji, stracił 20 tysięcy ludzi na morzu. Ocean jest niesamowity, jeśli byłeś na oceanie, a zasadniczo 20 tysięcy jego ludzi ginie na morzu. Więc próbuje zdobyć Grecję, ale nie był w stanie tego zrobić. Dariusz jest wspaniałym człowiekiem, ale Grecja nadal jest twardym orzechem do zgryzienia.

AC. Za Dariusza Żydzi kończą budowę 515 p.n.e. [70:10-73:02]

Jednakże, chociaż nie zdobywa Grecji, kończy budowę drugiej świątyni. Więc za Dariusza, druga świątynia w Jerozolimie jest ukończona około 515 r. p.n.e. Więc pierwsza świątynia za Salomona, Salomon jest około, o nie wiem, zaraz po 1000 r. p.n.e. do około 931 r. Masz więc czterysta lub pięćset lat pierwszej świątyni, świątyni Salomona. Babilończycy niszczą pierwszą świątynię (586 r. p.n.e.), a druga świątynia jest ukończona za Dariusza w 515 r. Druga świątynia, naród żydowski faktycznie datuje te okresy na to, co nazywają „Okresem Pierwszej Świątyni” i „Okresem Drugiej Świątyni”. Druga świątynia będzie trwała od 515 r. p.n.e. aż do Jezusa. Jezus przyjdzie do drugiej Świątyni. A tak przy okazji, czy Jezus użyje tej symboliki świątyni, aby przemówić? Co

powie? „Zburzcie tę świątynię, a Ja w trzy dni ją odbuduję”, rozdział 2 Ewangelii Jana. Ludzie stają się trochę wojowniczy i mówią: „Co masz na myśli, mówiąc, że odbudujesz tę świątynię?” Herodowi zajęło 46 lat zbudowanie tej świątyni. A co ma Herod do tego?

Druga świątynia była prawdopodobnie dość mała, a Ezdrasz i Nehemiasz, kiedy mówili o ukończeniu drugiej świątyni, starzy ludzie faktycznie płakali, ponieważ mówili, że druga świątynia to nic w porównaniu z pierwszą. Więc starzy ludzie płakali, a młodzi mówili „tak, skończyliśmy ją”. Ale starzy ludzie, którzy widzieli pierwszą świątynię, mówią, że to nic w porównaniu ze starą. Więc zasadniczo jest mała. Herod, Herod odbudowuje tę ogromną platformę i możemy ją zobaczyć, jeśli weźmiesz program „Get Lost in Jerusalem”, mogę ci pokazać, gdzie dokładnie jest zagięcie w murze, gdzie Herod rozbudował platformę na Wzgórzu Świątynnym i zbudował, po 46 latach -- Herod był niesamowitym budowniczym, zbudował tę drugą świątynię. Wziął to, co zbudowali Zerubbabel i Jozue i zasadniczo uczynił z tego ogromną rzecz.

Jezus miał przyjść do świątyni Herodaina, drugiej świątyni. Teraz, po śmierci Jezusa, druga świątynia zostanie zniszczona około 70 r. n.e. Więc w 70 r. n.e. Rzymianie mieli przyjść i zniszczyć świątynię i zrzucić każdy kamień, tak jak Jezus przepowiedział w Kazaniu na Górze Oliwnej. Niektóre z tych kamieni, które zostały zrzucone, zostały teraz znalezione przez archeologów. Niektóre z kamieni, które zostały zrzucone ze Świątynnej Góry, zostały faktycznie znalezione. To było w 70 r. n.e., kiedy Rzymianie całkowicie ją zniszczyli. Więc masz Okres Drugiej Świątyni, od około 515 r. p.n.e. do około 70 r. n.e., po czasach Chrystusa. Około 40 lat po śmierci Chrystusa Świątynia zostaje zniszczona. Więc druga świątynia została ukończona za Dariusza. Dariusz był organizatorem Imperium Perskiego i wykonał dobrą robotę.

n.e. Kserkses: Babilon, Estera i Grecja (BEG--300) [73:02-74:48]

G: Persowie: Kserkses, Artakserkses, Koniec Imperium Perskiego

[krótkie filmy: połącz: AD-End; 73:02-81:45]

Kim jest ten następny perski król Kserkses? Kserkses zaczyna od około 486 i schodzi do około 465, ma tam około 20-21 lat. A akrostych, którego używam dla niego, to „BEG-300”. Zasadniczo jest synem Dariusza i został przygotowany do tej pracy.

Babilon buntuje się; więc jego pierwszą rzeczą jest to, że Babilon buntuje się tutaj. Co robi Kserkses? Zabiera posąg Bel Marduka ich boga i przetapia go. Zabiera złoty posąg Bel Marduka i przetapia go. Ponownie, czy widzisz, jak to naprawdę narusza tych ludzi? To ich główny bóg i on go przetapia. To po prostu pokazuje, że jest ci w twarz, nie szanuje ich i go niszczy. Chcę powiedzieć: „Kserkses jest dupkiem”, tak go traktuję. To dupek. Okazuje się, że jest mężem Estery. Księga Estery, to ten facet z Esterą. Czy pamiętasz, że Kserkses kazał wyjść swojej żonie, Waszti, plotka głosi, że dr Philips i inni uważają, że królowej Waszti kazano wyjść na przyjęcie z niczym oprócz korony na głowie; a Waszti mówi: „Nie wyjdę tam w takiej sytuacji”. A potem Kserkses mówi: „Cóż, w takim razie nie zostaniesz moją królową”. Więc przeszukuje imperium i znajduje Esterę, a Estera zostaje jego królową. I masz akcję Księgi Estery. Kserkses był mężem Estery. Był „głupcem” – ale oszczędził Żydów po tym, jak Haman próbował zabić Żydów. Kserkses faktycznie wydaje dekret o oszczędzeniu Żydów zapisany w Księdze Estery. I tak „na taki czas jak ten”, jak się okazuje Estera, i to jest mąż Estery.

AE. Kserkses w Grecji [74:49-76:21]

On udaje się do Grecji; Kserkses faktycznie dociera do Grecji. Udaje się do Aten i zamierza spalić Ateny; zamierza spalić to miejsce. Nie jest wystarczająco silny, aby faktycznie utrzymać terytorium, więc zasadniczo po prostu je spala i dlatego zamierza się wycofać. Właściwie przegrywa bitwę pod Salaminą i tak dalej. Więc Kserkses dociera do Grecji, ale ma pewne problemy z dotarciem tam. Kiedy już tam dociera, spala je. W bitwie pod Salaminą w 480 r. p.n.e. Grecy wygrali, a Persowie się wycofali. W bitwie pod Termopilami mamy 300 Spartan powstrzymujących tysiące i tysiące Persów; byli w tym bardzo wąskim przełęczy, a tych 300 Spartan powstrzymywało i stawiało czoła tysiącom Kserksesa. To po prostu pokazuje wielką wojowniczość Spartan. 300 dało wtedy Persom czas na spowolnienie i dało Grekom czas na zebranie sił do przeciwstawienia się Kserksesowi. I tak, „300” jest filmem, nie mówię, że polecam, mój syn zmusił mnie do obejrzenia go, ale film „300” faktycznie opowiada tę bitwę. W tym filmie są dobre i złe części, powinienem ci o tym powiedzieć na wstępie.

Więc to jest Kserkses; Kserkses atakuje Grecję, podpala Grecję, walczy z Grecją. A Kserkses jest mężem Estery.

AF. Panowanie Artakserksesa [76:22-77:47]

Teraz Artakserkses jest w czasach Ezdrasza i Nehemiasza. Nehemiasz jest cześnikiem Artakserksesa. W Biblii, kiedy czytasz historię Nehemiasza, Nehemiasz jest wspaniałą księgą o przywództwie, a jeśli interesują cię zasady przywództwa, jest facet o imieniu Jack Murray, który, jeśli wejdiesz na moją stronę, ma pięć wykładów o przywództwie z Księgi Nehemiasza. To świetna księga o przywództwie; Nehemiasz był przywódcą i cześnikiem króla Artakserksesa. A Nehemiasz jest budowniczym muru; kiedy Nehemiasz teraz udaje się do Jerozolimy, zamierza odbudować mury Jerozolimy i zrobi to nocą i zrobi tam kilka naprawdę fajnych rzeczy. Nehemiasz jest budowniczym muru w Jerozolimie. Teraz Jerozolima ma świątynię, ukończoną za Dariusza, ale potrzebuje muru, aby ją chronić, a Nehemiasz zamierza zbudować mury Jerozolimy za Artakserksesa. Więc Nehemiasz jest budowniczym muru.

Egipt buntuje się w tym czasie. I on to stłumi. I to pomaga Grekom. Widzisz, że Grecy na zachodzie i Egipt jednoczą się i odpychają Imperium Perskie. Więc zauważasz, regionalnie, jak ludzie z zachodu odpychają ludzi ze wschodu, a ludzie ze wschodu odpychają ludzi z zachodu. Więc jest za tym również jakaś geografia. Ezdrasz powraca jako skryba i kapłan, więc masz tego typu rzeczy.

AG. Rozpad Imperium Perskiego [77:48-81:45]

Więc po Artakserksesie, chcę powiedzieć, że zasadniczo Imperium Perskie się rozpadnie i zasadniczo rozpadnie. Więc ci ostatni są zupełnie nieważni. Ale Dariusz II, to co robi, to ustawia te wojny peloponeskie. Czym są wojny peloponeskie? Czy pamiętasz, jak pokazałem ci zdjęcie Grecji, a Ateny były na północy w Achai, a Sparta na południu na Peloponezie. Co się dzieje, to Sparta walczy z Atenami, a Ateny walczą ze Spartą. I tak te dwie – cóż, obie są Grekami, walczącymi ze sobą. To trochę jak amerykańska wojna domowa z Północą kontra Południe. A więc Sparta jest na południu. Spartanie są wojownikami, Ateńczycy są bardziej filozofami, ale mają też swoich wojowników. I idą tam i z powrotem. Teraz, kiedy Spartanie zaczną wygrywać, kogo poprą Persowie?

Kiedy Spartanie zaczną wygrywać, Persowie poprą Ateny, a Ateny wystąpią; kiedy Ateny zaczną pokonywać Spartę, Persowie poprą Spartę. Więc Persowie utrzymywali ich w stanie wojny. Wspierali przegranego, więc przegrany pojawiał się i walczył ze sobą, zabijając się nawzajem. Brzmi to trochę jak amerykańska polityka, zawsze wspieramy przegranego, a ludzie walczą dalej. Więc Persja celowo utrzymywała Greków w walce. Nawiasem mówiąc, jeśli utrzymujesz ich w walce ze sobą, to nie mogą walczyć z tobą. Jest w tym jakaś strategia. Ale wojny peloponeskie mają miejsce w tym okresie, a Persowie wspierają bitwy między Atenami a Spartą mniej więcej w tym czasie, to jest około 400 r. p.n.e. To mniej więcej czas, kiedy kończy się Stary Testament, Malachiasz.

Oto wspaniała książka zatytułowana *Anabasis* autorstwa Ksenofonta. *Anabasis* została napisana przez Ksenofonta; był greckim historykiem i zasadniczo opowiada historię 10 tysięcy, 11 tysięcy tych greckich najemników, którzy sami się wynajęli. Tak naprawdę Grecy byli najemnikami; wynajęli się Persom, aby walczyć w jednej z bitew. W Imperium Perskim trwała walka o władzę, więc wynajął tych 10 tysięcy Greków, ponieważ ci Grecy byli znani jako wielcy wojownicy. Ci greccy wojownicy przybywają i walczą dla tego gościa, myślę, że nazywał się Cyrus, albo III, albo IV, albo jakkolwiek, i walczą dla tego gościa, ale potem ten gościu zostaje zabity. Teraz masz wszystkich tych 10 tysięcy Greków w środku Mezopotamii, przy Babilonie. Cóż Grecy chcą zrobić – Grecy chcą wrócić do domu. Czym jest historia Ksenofonta, opowiada bohaterskie opowieści, jest to najwyraźniej jedna z wielkich historii starożytnego świata, tych 10 tysięcy greckich żołnierzy, którzy walczą w drodze powrotnej z Mezopotamii i zostają najemnikami Persów, aby powrócić do Grecji. A *Anabasis* Ksenofonta opowiada ich historię o tym, jak powrócili do Grecji i tak dalej. Jest to rodzaj bohaterskiej opowieści i jedna z wielkich bohaterskich opowieści pochodzących od Greków i Persów w tym względzie.

Dariusz III oznacza koniec Imperium Perskiego. W dużej mierze ten facet Dariusz III skończy na starciu głów z Aleksandrem Wielkim. Aleksander Wielki lub „Aleksander Grono”, jak go nazywam; Aleksander Wielki będzie walczył z Dariuszem III, pokona go i rozniesie. Więc to jest, kiedy Aleksander, powiedzieliśmy przed datą Aleksandra, jaka

była? - połowa 666; data Aleksandra to 333 p.n.e. Aleksander przejmuje władzę. Persowie rządzą głównie od około 500 do około 300; masz około 200 lat perskich rządów, a potem w 333 Aleksander przejdzie i podbije całe Imperium Perskie i odpłaci im za wszystkie agitacje, które prowadzili w Grecji przez lata. Aleksander w pewien sposób odwróci im to w twarz.

Transkrypcja: Alexis Hahn i Ashley Holm

Edytowane przez Ben Bowden

Wstępnie zredagowane przez Teda Hildebrandta